

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **Bc. M. S.**, bývajúcej v B., zastúpenej JUDr. D. K., advokátom so sídlom v B., proti žalovanému **D. D. Š.**, so sídlom v H., **o náhradu mzdy**, vedenej na Okresnom súde Rimavská Sobota pod sp.zn. 7 C 54/2005, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 19. marca 2008 sp.zn. 17 Co 5/08 rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 19. marca 2008 sp.zn. 17 Co 5/08 v zamietajúcom výroku v časti zamietnutia žaloby o zaplatenie 120 831,-- Sk s 8 % úrokmi z omeškania od 14.5.2004 a vo výroku o trovách konania **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou podanou na Okresnom súde Rimavská Sobota 23. februára 2005 si žalobkyňa uplatnila voči žalovanému nárok na náhradu mzdy z neplatného rozviazania pracovného pomeru v sume 218 997,-- Sk brutto (po upresnení pôvodnej sumy 580 960,-- Sk v priebehu konania) s 8 % úrokmi z omeškania od 14.5.2004 do zaplatenia tejto sumy. V žalobe uviedla, že právoplatným rozsudkom Okresného súdu Brezno z 8. decembra 2003 č. k. 3 C 114/2003-278 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 7. apríla 2004 sp.zn. 13 Co 99/04 bola určená neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru daného jej žalovaným 19.5.2000, no napriek opakovaným výzvam žalovaný svoju povinnosť poskytnúť jej náhradu mzdy nesplnil. Náhradu mzdy žiadala priznať od 24.5.2000 (kedy bolo žalovanému doručené jej oznámenie, že trvá na ďalšom zamestnávaní) do 2.6.2004 (kedy jej bol doručený list o novom okamžitom zrušení pracovného pomeru).

Okresný súd Rimavská Sobota rozsudkom zo 7. júna 2007 č.k. 7 C 54/05-87 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyňi sumu 218 997,-- Sk brutto s 8 % úrokmi

z omeškania od 14.5.2004 až do zaplattenia a zaplatiť jej aj náhradu trov konania 87 390,-- Sk, to všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Takto rozhodol poukazujúc na výsledky vykonaného dokazovania, z ktorého vyvodil záver, že uplatnený nárok je dôvodný a vyplýva z ustanovenia § 61 ods. 1 zákona č. 65/1965 Zb. (Zákonníka práce) vo vtedy platnom znení. Námietku premlčania vznesenú žalovaným nepovažoval za dôvodnú poukazujúc na to, že trojročná premlčacia lehota začala plynúť dňom 12.5.2004 (dňom nasledujúcim po právoplatnosti rozsudku o určení neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru), preto nárok bol (žalobou podanou 23.2.2005) uplatnený včas.

Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd odvolací na odvolanie žalovaného rozsudkom z 19. marca 2008 sp.zn. 17 Co 5/08 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 98 166,-- Sk brutto s 8 % úrokmi z omeškania od 11.6.2004 až do zaplattenia. V prevyšujúcej časti žalobu o zaplattenie 120 831,-- Sk s 8 % úrokmi z omeškania od 14.5.2004 a o zaplattenie úrokov z omeškania zo sumy 98 166,-- Sk za dobu od 14.5.2004 do 10.6.2004 zamietol. Zároveň rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že námietka premlčania vznesená žalovaným je čiastočne dôvodná. Vyslovil názor, že aj keď o priznaní nároku na náhradu mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru je možné rozhodnúť až po právoplatnom určení tejto neplatnosti rozsudkom súdu, konanie o neplatnosť skončenia pracovného pomeru nemá vplyv na začiatok behu premlčacej lehoty a táto plynie od splatnosti každej jednotlivej náhrady mzdy za ten – ktorý mesiac, za ktorý je táto náhrada požadovaná. Zamietnutie žaloby v časti o zaplattenie náhrady mzdy za dobu od 24.5.2000 do 31.1.2002 s prísl. preto odôvodnil premlčaním nároku a zamietnutie žaloby v časti o zaplattenie úrokov z omeškania zo sumy 98 166,-- Sk za dobu od 14.5.2004 do 10.6.2004 odôvodnil tým, že splatnosť náhrady mzdy za mesiac máj nastala až 10.6.2004.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa. Dovoláním, posudzujúc ho podľa obsahu, napadla zamietajúci výrok rozsudku odvolacieho súdu v časti, v ktorej bola zamietnutá žaloba o zaplattenie 120 831,-- Sk s 8 % úrokmi z omeškania od 14.5.2004 do zaplattenia a vo výroku o trovách konania. Žiadala, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnila nesprávnym právnym posúdením veci v otázke čiastočného premlčania uplatneného nároku. Poukazovala na to, že náhrada mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru podľa § 61 ods. 1 zákona č. 65/1965 Zb. (Zákonníka práce) vo vtedy platnom znení

nemá charakter ekvivalentu mzdy, ktorú si zamestnanec nemohol v dôsledku neprideľovania práce zamestnávateľom zarobiť, ale má charakter sankcie voči zamestnávateľovi za jeho konanie v rozpore s právnymi predpismi a satisfakcie pre zamestnanca. Uviedla, že premlčacia lehota na uplatnenie takéhoto nároku ako celku plynie od právoplatnosti rozhodnutia o neplatnom rozviazaní pracovného pomeru, pretože predmetný nárok vzniká až týmto momentom.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu navrhol tento mimoriadny opravný prostriedok ako neopodstatnený zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu oprávnenou osobou (účastníčkou konania) v zákonnej lehote (§ 240 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je v napadnutom výroku prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že ho treba zrušiť (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

V zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. možno dovolanie odôvodniť len niektorým alebo niektorými z dôvodov taxatívne v ňom určených. Z obsahu dovolania v predmetnej veci vyplýva, že dovolateľka uplatnila dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p., t.j. že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav, ku ktorému môže dôjsť buď použitím iného právneho predpisu, než ktorý mal byť správne použitý, alebo síce aplikáciou správneho právneho predpisu, ale jeho nesprávnym výkladom. Dovolací súd preto skúmal správnosť napadnutého rozsudku z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, a to právneho posúdenia veci odvolacím súdom v otázke čiastočného premlčania uplatneného nároku.

V preskúmvanej veci bolo zo skutkového hľadiska zistené, že žalobkyňa pracovala u žalovaného ako vychovávateľka. Dňa 19.5.2000 jej bolo doručené písomné oznámenie žalovaného o okamžitom zrušení pracovného pomeru. Listom z 23.5.2000, doručeným žalovanému 24.5.2000, žalobkyňa oznámila, že trvá na ďalšom zamestnávaní. Právoplatným rozsudkom (právoplatnosť nadobudol 11.5.2004) Okresného súdu Brezno z 8. decembra 2003 č.k. 3 C 114/2000-278 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 7. apríla

2004 sp.zn. 13 Co 99/04 bola určená neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru daného žalobkyni žalovaným dňa 19.5.2000. Napriek opakovaným výzvam žalovaný nezaplatil žalobkyni požadovanú náhradu mzdy z neplatného rozviazania pracovného pomeru. Žalobkyňa si nárok na náhradu mzdy za dobu od 24.5.2000 do 2.6.2004 uplatnila žalobou podanou na prvostupňovom súde 23.2.2005. Žalovaný v priebehu konania listom z 12.7.2006 prejavil vôľu akceptovať požadovanú náhrady mzdy do výšky 181 826,-- Sk v čistom vyjadrení, no vzhľadom na neuzavretie mimosúdnej dohody vzniesol na pojednávaní 22.8.2006 námietku premlčania nároku.

Za tohto skutkového stavu bolo pre posúdenie veci rozhodujúce vyriešenie právnej otázky (majúcej pre rozhodnutie vo veci samej povahu otázky predbežnej), kedy začína plynúť premlčacia lehota na uplatnenie nároku na náhradu mzdy pri neplatnom rozviazaní pracovného pomeru.

Túto právnu otázku bolo potrebné posudzovať podľa zákona č. 65/1965 Zb. – Zákonníka práce – v znení do 30.6.2000 (ďalej len „Zákonník práce“), teda v znení platnom v čase, keď mal nárok na náhradu mzdy z neplatného rozviazania pracovného pomeru vzniknúť.

Podľa § 61 ods. 1 Zákonníka práce ak zamestnávateľ dal zamestnancovi neplatnú výpoveď alebo ak s ním neplatne zrušil pracovný pomer okamžite alebo v skúšobnej dobe a ak zamestnanec oznámil zamestnávateľovi, že trvá na tom, aby ho ďalej zamestnával, jeho pracovný pomer trvá i naďalej a zamestnávateľ je povinný poskytnúť mu náhradu mzdy. Táto náhrada mzdy patrí zamestnancovi vo výške priemerného zárobku odo dňa, keď oznámil zamestnávateľovi, že trvá na ďalšom zamestnávaní, až do doby, keď mu zamestnávateľ umožní pokračovať v práci alebo keď dôjde k platnému skončeniu pracovného pomeru.

Podľa § 119 ods. 1 veta prvá Zákonníka práce mzda a náhrada mzdy je splatná pozadu za mesačné obdobie, pokiaľ v podnikovej kolektívnej zmluve alebo v pracovnej zmluve nebolo dohodnuté iné obdobie, a to v najbližšom výplatnom termíne po uplynutí obdobia, za ktoré sa poskytuje.

Podľa § 261 ods. 1 veta prvá Zákonníka práce nárok sa premlčí, ak sa neuplatnil na súde v lehote v tomto zákonníku ustanovenej.

Podľa § 262 ods. 1 Zákonníka práce lehota začína plynúť odo dňa, keď sa právo mohlo uplatniť po prvý raz.

Podľa § 263 ods. 1 Zákonníka práce ak nie je v tomto zákonníku ustanovené inak, je lehota na uplatnenie peňažných nárokov tri roky.

Podľa § 263 ods. 2 veta prvá Zákonníka práce lehota na uplatnenie peňažných nárokov písomne uznaných čo do dôvodu a výšky tým, kto je povinný nárok uspokojiť, a nárokov zabezpečených obmedzením prevodu nehnuteľností je desať rokov.

Predpokladom vzniku práva na náhradu mzdy v zmysle citovaného ustanovenia § 61 ods. 1 Zákonníka práce je neplatné skončenie pracovného pomeru výpoveďou, okamžitým zrušením alebo v skúšobnej dobe a oznámenie zamestnanca, že trvá na ďalšom zamestnávaní. Právo na náhradu mzdy pri neplatnom rozviazaní pracovného pomeru preto nemôže vzniknúť skôr než zamestnanec oznámi zamestnávateľovi, že trvá na tom, aby bol ďalej zamestnávaný. Takéto oznámenie sa môže vzťahovať iba k zamestnávaniu v dobe po dni, kedy by podľa rozvázovacieho úkonu zamestnávateľa mal pracovný pomer medzi účastníkmi skončiť (do skončenia pracovného pomeru právo zamestnanca na pridelovanie a vykonávanie práce a tomu zodpovedajúca povinnosť zamestnávateľa vyplýva z obsahu pracovnoprávneho vzťahu). Uvedené oznámenie môže zamestnanec urobiť, ak má mať význam z hľadiska § 61 ods. 1 Zákonníka práce, najneskôr do rozhodnutia súdu o žalobe na určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru. V zmysle § 262 ods. 1 Zákonníka práce právo na náhradu mzdy podľa § 61 ods. 1 Zákonníka práce možno po prvý raz uplatniť, keď sa táto náhrada stane splatnou, t.j. keď nastane čas jej splnenia. Splatnosťou sa právo na náhradu mzdy stáva vymáhateľným právom, teda stáva sa nárokom, a od tohto okamihu začína plynúť trojročná premlčacia lehota v zmysle § 263 ods. 1 Zákonníka práce na uplatnenie tohto nároku. Z ustanovenia § 119 ods. 1 Zákonníka práce vyplýva, že náhrada mzdy je rovnako ako mzda splatná pozadu za mesačné obdobie (pokiaľ v podnikovej kolektívnej zmluve alebo v pracovnej zmluve nebolo dohodnuté iné obdobie), a to v najbližšom výplatnom termíne po uplynutí obdobia, za ktoré sa poskytuje. Premlčujú sa preto jednotlivé náhrady mzdy za ten ktorý mesiac podľa toho, kedy u nich nastala splatnosť. Premlčacia lehota na uplatnenie nároku na náhradu mzdy pri neplatnom rozviazaní pracovného pomeru teda začína plynúť od splatnosti každej jednotlivkej náhrady mzdy za ten – ktorý mesiac, za ktorý je požadovaná.

S možnosťou uplatnenia práva na náhradu mzdy pri neplatnom rozviazaní pracovného pomeru, ktorá nastáva jeho splatnosťou, nijako nesúvisí skutočnosť, že v tej dobe prípadne ešte nie je rozhodnuté o žalobe na určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru výpoveďou, okamžitým zrušením alebo zrušením v skúšobnej dobe, ktorej podanie v lehote vyplývajúcej z § 64 Zákonníka práce je inak nevyhnutné na riešenie otázky neplatnosti rozvázovacieho úkonu ako hmotnoprávneho predpokladu pre vznik tohto práva. Na tomto závere nič nemôže zmeniť ani skutočnosť, že nárok na náhradu mzdy pri neplatnom rozviazaní pracovného pomeru nemožno priznať skôr, než je na isto postavené, či skutočne ide o neplatné rozviazanie pracovného pomeru, teda že uvedený nárok nemožno prisúdiť, kým nie je právoplatným rozhodnutím súdu určené, že právny úkon, ktorým mal byť pracovný pomer skončený, je neplatný. Samotným právoplatným rozhodnutím o určení neplatnosti právneho úkonu, ktorým mal byť skončený pracovný pomer, právo na náhradu mzdy ako hmotnoprávny nárok vyplývajúci z ustanovenia § 61 ods. 1 Zákonníka práce nevzniká. Týmto deklaratórnym rozhodnutím sa len rieši otázka platnosti skončenia pracovného pomeru, ktorá v konaní o zaplatenie náhrady mzdy nemôže byť riešená ako predbežná vzhľadom na dôsledky vyplývajúce z § 64 Zákonníka práce. Pokiaľ by totiž v lehote uvedenej v tomto ustanovení nebola podaná žaloba o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru, platila by fikcia, že pracovný pomer skončil platne, aj keby išlo o neplatný rozvázovací úkon. Aj keď teda pre rozhodnutie súdu o priznaní nároku na náhradu mzdy podľa § 61 ods. 1 Zákonníka práce je potrebné, aby otázka platnosti bola vyriešená v samostatnom konaní na základe žaloby podanej podľa § 64 Zákonníka práce, na uplatnenie tohto nároku je postačujúce, aby uplynul termín splatnosti náhrady mzdy. Treba totiž rozlišovať medzi možnosťou uplatnenia tohto práva (nároku) a možnosťou jeho priznania rozhodnutím súdu. Premlčacia lehota na uplatnenie nároku na náhradu mzdy preto začne plynúť od jej splatnosti bez ohľadu na to, či v tej dobe už bolo v konaní podľa § 64 Zákonníka práce o neplatnosti rozvázovacieho právneho úkonu rozhodnuté.

V súvislosti s právnym záverom vyplývajúcim z judikatúry (R 90/70), podľa ktorého náhrada mzdy podľa § 61 ods. 2 Zákonníka práce nemá charakter ekvivalentu mzdy, ktorú si zamestnanec nemohol zarobiť preto, že mu zamestnávateľ neumožnil vykonávať prácu, na ktorú sa zaviazal podľa pracovnej zmluvy a ktorú bol aj schopný a ochotný vykonávať, ale má charakter satisfakcie voči zamestnancovi a súčasne sankcie voči zamestnávateľovi, ktorý bezdôvodne okamžite zrušil pracovný pomer so zamestnancom, dovolací súd poznamenáva, že tento záver sa týka prípadov, ktoré po novele Zákonníka práce vykonanej zákonom

č. 20/1975 Zb. s účinnosťou od 1.7.1975, sa stali obsahom ustanovenia § 61 ods. 3 Zákonníka práce. Išlo a aj v súčasnej dobe ide o prípady, v ktorých pri neplatnom rozviazaní pracovného pomeru zamestnanec netrval na ďalšom zamestnávaní a pri neplatnom okamžitom zrušení pracovného pomeru alebo v skúšobnej dobe mu vznikol nárok na náhradu mzdy vo výške priemerného zárobku za dobu výpovednej doby. Uvedený záver preto nie je použiteľný pri posudzovaní nároku na náhradu mzdy v zmysle § 61 ods. 1 Zákonníka práce a nie je preto významný ani z hľadiska posudzovania začiatku plynutia premlčacej lehoty na uplatnenie tohto nároku.

V prejednávanej veci sa odvolací súd riadil vyššie uvedenými úvahami a jeho právny záver o začatí plynutia premlčacej lehoty od splatnosti každej jednotlivkej náhrady mzdy za ten – ktorý mesiac bol správny. Napriek tomu však celkový právny záver odvolacieho súdu o čiastočnom premlčení nároku treba považovať za predčasný a teda nesprávny. Odvolací súd sa totiž nezaoberal významnou okolnosťou, na ktorú vo vyjadrení k odvolaniu a na odvolacom pojednávaní poukazovala žalobkyňa, a to prejavom vôle žalovaného v liste z 12.7.2006, ktorým akceptoval žalobkyňou požadovanú náhradu mzdy do výšky 181 826,-- Sk v čistom vyjadrení. V odôvodnení jeho rozsudku absentujú úvahy o možnosti posudzovania uvedeného prejavu vôle žalovaného ako čiastočného uznania uplatňovaného nároku, hoci táto okolnosť môže mať zásadný význam pre posudzovanie dĺžky premlčacej lehoty v zmysle § 263 ods. 2 veta prvá Zákonníka práce. Rozsudok odvolacieho súdu je preto v tejto časti nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov a táto skutočnosť ako vada odvolacieho konania zakladá dôvodnosť podaného dovolania. V súvislosti s posúdením uvedeného prejavu vôle žalovaného, ktoré bude úlohou odvolacieho súdu v ďalšom konaní, dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že uznanie nároku je jednostranným hmotnoprávnym úkonom, preto skutočnosť, že v konaní nedošlo medzi účastníkmi k mimosúdnej dohode v podstate pre nesúhlasné stanoviská v otázke trov konania, nie je pre posúdenie platnosti tohto právneho úkonu, ak k nemu došlo, právne významná.

So zreteľom na uvedené dovolací súd podľa § 243b ods. 1 O.s.p. rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu zrušil a vec mu v tejto časti vrátil na ďalšie konanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 27. augusta 2009

JUDr. Rudolf Čirč, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová